

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete idrottsvetenskap 15 hp

Lagidrott och alkohol

*Är det skillnad mellan kvinnor och mäns
alkoholkonsumtion?*

*Författare: Johan Borglin &
Michael Jonsson*

Handledare: Åsa Tugetam

Examinator: Jonas Ahnesjö

Termin: VT13

Ämne: Idrottsvetenskap

Nivå: Kandidatexamen, C

Kurskod: 2IV10E

Abstrakt

Syfte: Syftet med denna studie är att undersöka en eventuell skillnad i ålder för berusningsdebut och frekvensen av alkoholintag mellan lagidrottande kvinnor och män. Dessutom undersöka om berusningsdebuten sker i samband med idrottandet (till exempel träningsläger eller avslutning/lagfest)

Metod: I undersökningen användes en kvantitativ metod då enkäter delades ut till 103 individer i sju olika idrottslag i tre olika idrotter. Idrotterna som representeras i undersökningen är basket, innebandy och fotboll. Representanter för basketen är ett damlag och ett herrlag, från innebandyn ett damlag och från fotbollen är det två damlag och två herrlag.

Resultat: Inga tester visade på några statistiskt signifikanta resultat, men av den insamlade datan har man kunnat se att fler lagidrottande kvinnor dricker alkohol, men bland de män som dricker alkohol, dricks det oftare. Medelålder för alkoholdebuten låg för båda könen på 16 år. Av de som har gjort sin berusningsdebut i samband med idrottandet var det fler män än kvinnor och detsamma gäller för om de någon gång har druckit i samband med idrottandet.

Slutsats: Resultatet indikerar att det är fler lagidrottande kvinnor än män som dricker någon form av alkohol. Det intressanta är dock att de lagidrottande män som dricker, dricker oftare än kvinnorna. Fler män än kvinnor har också gjort sin berusningsdebut i samband med idrottandet. Vad detta kan bero på skulle vara intressant att göra ytterligare forskning om, då det troligtvis skulle vara till hjälp för arbetet som pågår mot alkohol i och runt idrotten.

Nyckelord

Alkohol, Alkoholkonsumtionsfrekvens, Lagidrott, Berusningsdebut, Könsskillnader.

Tack

Vi vill tacka vår handledare Åsa Tugetam för det arbete hon lagt ner och det tålamod hon visat för att hjälpa oss med denna uppsats.

Vi vill också tacka de idrottslag som lät oss besöka dem vid utdelningen av enkäterna och som vänligt har svarat på våra frågor.

Innehåll

1 Bakgrund	1
1.1 Konsekvenser av alkoholbruk	1
1.2 Berusningsdebut	1
1.3 Mängd alkohol	1
1.4 Förebyggande arbete inom idrottsrörelsen	3
1.5 Smålandsidrottens mål	5
2. Syfte	6
3. Metod	7
3.1 Upplägg och urval	7
3.2 Genomförande	7
3.3 Enkätutformning	8
3.4 Validitet och reliabilitet	8
3.5 Etiska ställningstaganden	9
3.6 Anonymitet och konfidentialitet	9
3.7 Informerat samtycke	9
3.8 Statistisk analys	10
4. Resultat	11
5. Diskussion	14
5.1 Metoddiskussion	16
6. Framtida forskning	18

7. Slutsats _____ **19**

8. Referenser _____ **20**

Bilagor _____ **I**

Bilaga 1 Enkät _____ **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1. Bakgrund

1.1 Konsekvenser av alkoholbruk

Alkohol är idag den vanligaste drogen i världen, och är i många fall ett hälsoproblem som kan medföra ett flertal risker vid för frekvent och stort intag. De allra vanligaste alkoholrelaterade sjukdomarna är psykisk ohälsa, leverskador, fosterskador, störningar i hormonbildande organ samt ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar, men det medför också en ökad risk för undernäring, övervikt och vissa cancersjukdomar (Pellmer & Wramner, 2007). Dessutom är alkohol starkt förknippat med våld och i sju misshandelsfall av tio uppfattar den som blivit misshandlad att personen som begår brottet varit påverkad av alkohol eller droger. I hälften av fallen har även personen som råkar ut för misshandeln druckit (Statens Folkhälsoinstitut).

1.2 Berusningsdebut

Vi har inte hittat artiklar som undersöker skillnaden i ålder för berusningsdebut mellan lagidrottande kvinnor och män, däremot har vi hittat uppsatser som berört samma ämne som vi ämnar att undersöka (Holmkvist, 2007). Dessa undersökningar har dock gjorts i andra delar av landet än vår undersökning och även i andra åldrar. Därför har vi valt att undersöka detta bland seniorlag. Vi undersöker också om berusningsdebuten skedde i samband med idrottandet vid till exempel en lagfest eller träningsläger eller dylikt.

1.3 Mängd alkohol

Det finns tidigare forskning som handlar om ämnena idrott och alkohol..Det har visat sig att lagidrottande personer dricker mer alkohol än personer som utövar individuella idrotter och även att de dricker mer än personer som inte idrottar (Terry-McElrath & O'Malley, 2011; Watten, 1995; Kulig, Brener & McManus, 2003).

Det finns dock inte lika mycket forskning som undersöker skillnaden mellan killar och tjejer inom lagidrotten och det har även varit svårt att hitta forskning gjord i Sverige.

Varje år genomför Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) på uppdrag av socialdepartementet (2013), rapporter om skolelevers drogvanor. Rapporterna genomförs i årskurs 9 och i årskurs 2 på gymnasiet och innefattar alkohol, narkotika, tobak, sniffning, dopning och läkemedel (CAN, 2013). Alkoholkonsumenter i årskurs 2 på gymnasiet har minskat sedan starten av rapporten 2004, från 90 procent till 82 procent 2012. Med alkoholkonsument menas i studien att respondenterna svarat att de druckit folköl eller starkare dryck de senaste 12 månaderna. De skriver också att allt berusningsdrickande är att betraktas som riskkonsumtion. Studien visar också att av elever som år 2012 gick i årskurs 9 var det 20,2 procent av pojkarna som varit berusade vid 14 års ålder och 24,5 procent av flickorna som varit berusade vid 14 års ålder (Leifman, 2013).

Svenska studier som har hittats har visat olika resultat angående hur alkoholdebuten påverkas av deltagande inom lagidrott. Trondman (2005) har i sin studie undersökt om unga vuxna svenskar som idrottar mycket konsumerar mer eller mindre alkohol än de som inte idrottar lika mycket. Resultatet visade att de som idrottade mer också konsumerade mer alkohol. Trondman refererar också till en annan studie, av Bogarve och Andrén-Sandberg (2001) som visar att alkoholdebuten bland föreningsidrottande barn och ungdomar kommer något senare än alkoholdebuten för andra barn och ungdomar. Holmkvist (2007) kom i sin studie fram till att idrott inte var en vanlig inkörsport för alkoholdebutanter, men visar inte heller om debutåldern för berusning ändrades för lagidrottare.

Forskning som gjorts bland ungdomar i USA har visat att delaktighet i lagidrotter ofta medför ett ökat intag av alkoholhaltiga drycker. Det har till exempel visat sig att många av de lagidrottande ungdomarna deltar i aktiviteter med sina respektive lag där alkohol är en del av dessa aktiviteter och även att de lagidrottare som påstår sig ha bättre lagsammanhållning dricker alkohol i större utsträckning än de lag med sämre lagsammanhållning. Det har också framkommit att delaktighet i lagidrotter medför en minskad användning av cigaretter och marijuana (Zamboanga, Rodriguez & Horton, 2008; McElrath & O'Malley, 2011).

Forskning som gjorts i Norden pekar också på att de lagidrottande ungdomarna tenderar att dricka alkohol i högre utsträckning än både de personer som är aktiva i individuella idrotter och de personer som inte idrottar alls (Watten, 1995).

Det finns även undantag där en studie som genomförts med elitidrottande ungdomar påvisade att de ungdomarna som elitidrottade drack mindre alkohol än kontrollgruppen. Det visade sig också att fler kvinnor än män var alkoholkonsumenter men att det bara var män, både bland idrottarna och i kontrollgruppen som drack alkohol flera gånger i veckan (Martinsen & Sundgot-Borgen, 2012).

1.4 Förebyggande arbete inom idrottsrörelsen

Idrottsrörelsen är viktig för folkhälsan i Sverige då den kan användas som ett steg i riktningen mot att uppnå flera av de elva folkhälsomålen som riksdag och regering beslutat om. Främst är det folkhälsomål 9, vilket är Fysisk aktivitet, och folkhälsomål 1, delaktighet och inflytande i samhället, men idrottsrörelsen kan också användas i arbetet mot att uppnå andra folkhälsomål. Många idrottsföreningar har en policy mot alkohol och droger och det är ofta i samarbete med andra myndigheter eller kommuner och liknande arenor som denna policy sätts i bruk (Rydqvist & Winroth, 2008).

Riksidrottsförbundet arbetar mycket med att göra idrotten fri från alkohol och droger och de har flera punkter som efterträvas för att uppnå detta. Deras målsättning är bland annat:

- Att inga alkoholdrycker ska förekomma bland vare sig ledare eller aktiva i samband med idrottsverksamhet för barn och ungdomar - t ex under träningsläger och tävlingar eller resor till och från dessa.
- Att idrottsföreningar uppmärksammar gällande lagstiftning och tillståndsenhetens anvisningar vid utskänkning av alkoholdrycker. Att verka för att försäljare av alkoholdrycker och s k folköl vid idrottsevenemang har tydliga riktlinjer för hur försäljningen ska gå till, detta i avseende att förhindra överkonsumtion och att det kommer minderåriga till del.
- Att alkoholbranschens sponsring/marknadsföring av varumärke och s k lättdrycker, vilka kan förväxlas med alkoholdrycker, ej ska riktas till barn- och ungdomsverksamhet.
- Att idrottsföreningar och förbund i sponsorsammanhang avstår från sådana åtaganden som kan uppmuntra eller på annat sätt leda till ökad alkoholkonsumtion.
- Att SF i samverkan med SISU Idrottsutbildarna och nykterhetsrörelsen tar upp alkoholfrågorna i sin ledarutbildning för att stimulera förbund, föreningar, ledare och aktiva till diskussioner i syfte att nå en samlad policy anpassad efter det egna förbundets och den egna föreningens förutsättningar.

Ett exempel på hur Riksidrottsförbundet arbetar med att minska alkoholkonsumtion i och runt idrotten är IQ Stars och IQ Stars Challenge som var ett samarbete med IQ och hade som syfte att göra ungdomsidrott till en alkoholfri miljö för både aktiva och ledare. Åldern på de deltagande ungdomarna var 13-17 år och de lag som blev medlemmar i IQ Stars kunde vara med i IQ Stars Challenge och tävla om ett pris på 100 000 kronor.

1.5 Smålandsidrottens mål

Smålandsidrotten som är en del av Riksidrottsförbundet har även de en uttalad policy som rör alkohol och hur man ute i idrottsföreningarna arbetar aktivt med att förebygga användandet av alkohol:

- Förebygga bruket av tobak, alkohol, doping och droger.
- Förankra idrottens alkoholpolicy och tobakspolitiska riktlinjer hos förbund och föreningar.
- Öka kunskapen bland ledare och aktiva om de negativa effekterna av alkohol, tobak och droger.
- Höja debutåldern för alkohol.

2. Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns en könsskillnad i alkoholkonsumtion och alkoholvanor bland svenska lagidrottare. Dessutom undersöka om berusningsdebuten sker i samband med idrottandet (till exempel träningsläger eller avslutning/lagfest).

Frågeställningar:

Är det någon tydlig skillnad i ålder för berusningsdebut och frekvens av alkoholintag mellan lagidrottande kvinnor och män?

I hur stor utsträckning sker berusningsdebuten i samband med idrottandet, till exempel träningsläger eller avslutning/lagfest?

3. Metod

3.1 Upplägg och urval

Vi har genomfört en kvantitativ undersökning med hjälp av enkäter som har delats ut bland olika senioridrottslag. Enkäterna delades ut till sju olika idrottslag fördelade på tre olika idrotter. Idrotterna som representeras i undersökningen är basket, innebandy och fotboll. Representanter för basketen är ett damlag och ett herrlag, från innebandyn ett damlag och från fotbollen är det två damlag och två herrlag.

Urvalet gjordes på ett sådant sätt som kan likna en blandning av klusterurval och icke slumpmässigt urval. Klusterurval innebär att individerna finns naturligt grupperade som i till exempel skolklasser, eller som i detta fall idrottslag. Icke slumpmässigt urval innebär att man undersöker de individer som är lättast att få tag i (Bryman, 2008). Vi valde alltså de idrottsklubbarna som var lättast att få tag i där vår målgrupp fanns naturligt.

3.2 Genomförande

Vi använde oss av en enkät, där vi satt samman relevanta frågeställningar. Då enkäten var utformad kontaktades tränare för olika idrottslag. Vi avtalade tid för besök vid idrottslagens träningar och enkäterna fylldes i innan träningarna hade börjat. Kontakten med klubbarna gjordes för att säkerställa att det var okej att besöka dem och dela ut enkäterna.

Det eftersträvades att dela ut enkäter till så många olika lag som möjligt för att få en spridning bland olika lag, eftersom det är möjligt att vissa lag har en speciell jargong och sammanhållning där man umgås och festar mycket tillsammans.

Enkätutdelningen gjordes på plats och det förklarades vad syftet med undersökningen var.

Efter att enkäterna samlats in sammanställdes detta i SPSS Statistics 19 för att kunna få fram ett användbart resultat för att utläsa om det är någon skillnad i hur ofta spelarna konsumerar alkohol och även skillnaden för vilken ålder alkoholdebuten gjordes.

3.3 Enkätutformning, se Bilaga 1.

Vi har använt oss utav en enkät (Holmkvist, 2007) som använts tidigare och som vi har valt ut vissa frågor från. Dessa frågor valde vi då de var relevanta för vår undersökning och kunde på ett bra sätt ge oss de svar som vi behövde.

3.4 Validitet och reliabilitet

Patel och Davidson (2003:98) skriver att det med god validitet menas att man undersöker det man avser att undersöka. I detta fall avses att undersöka om det är någon skillnad i debutålder för berusning och frekvens av alkoholintag mellan lagidrottande kvinnor och män som är aktiva i seniorlag. För att erhålla så god validitet som möjligt var det därför viktigt att vi ställde relevanta frågor som gav oss svar på detta. För en god validitet är reliabilitet en förutsättning. Reliabilitet är tillförlitlighet och innebär att undersökningsmetoden väl kan avvärja sig från slumpen. För att erhålla en hög tillförlitlighet är det viktigt att respondenterna uppfattar frågorna i enkäten som det är tänkt (Bell 2000:117). När enkäterna delades ut valde vi därför att förklara vad vi menade med vissa begrepp i enkäten. Ett exempel på detta var "ordentligt berusad" vilket vi menade att man blir berusad vid ett festtillfälle eller liknande. Begreppet "ordentligt berusad" kan möjligtvis annars ses som att man blir mycket full, men det var inte det vi var ute efter att undersöka. Vi förklarade också glappet mellan "Aldrig" och "Ca 5 gånger/år" med att man skulle fylla i det alternativ som var närmast.

Att enbart fråga hur ofta respondenterna dricker sig berusade hade också kunnat ge en felaktig bild av frekvensen av drickandet eftersom att många kanske dricker en öl eller

ett glas vin till maten varje helg och så vidare. Därför valde vi också att ställa frågan om hur ofta respondenterna dricker någon form av alkohol "t ex en öl eller ett glas vin".

3.5 Etiska ställningstaganden

Då undersökningen behandlar ämnet alkohol, som tidigare nämnts, som kan medföra flera olika hälsorisker kan det vara ett känsligt ämne för vissa personer. Det är därför viktigt att ta hänsyn till vissa etiska aspekter.

3.6 Anonymitet och konfidentialitet

Det är viktigt att förklara syftet med varför man gör en enkätundersökning för de personer som ska svara på den, detta eftersom respondenterna annars kanske inte ser nyttan med att de besvarar den (Patel och Davidson (2003:70)). Därför var vi noga med att berätta varför vi gjorde undersökningen när vi var ute bland de olika lagen för att de skulle vara positiva till att svara på de olika frågorna med noggrann eftertänksamhet så att de skulle svara så sanningsenligt som möjligt. Vi förklarade också att respondenterna skulle vara anonyma och uppgifterna skulle behandlas konfidentiellt. Att förklara att deras svar är helt konfidentiella är viktigt för att de ska svara ärligt och inte vara rädda för att bli utpekade eller dömda av oss.

3.7 Informerat samtycke

Informerat samtycke har sin bakgrund i brott som begåtts mot människor, utsatta för experiment, där de inte har haft någon möjlighet att slippa och innebär att deltagarna som medverkar i studier gör det för att de vill och inte känner sig tvingade (Forsman 1997:44). Gruppträck är en aspekt som bör nämnas då mötet med respondenterna skedde i grupp. Detta skulle kunna medföra att personerna i idrottslagen känner sig

tvingade att svara på enkäten om alla de andra gör det. På grund av detta förklarades det mycket tydligt att det var frivilligt att delta och att respondenten, även efter att ha börjat fylla i enkäten, kunde välja att avbryta utan att förklara varför.

3.8 Statistisk analys

Den insamlade datan från enkäterna matades in i i programmet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 19. För att undersöka skillnaden i alkoholkonsumtion mellan de lagidrottande kvinnorna och männen genomfördes chi²-test för att undersöka om det förekom några signifikanta skillnader. För att undersöka om berusningsdebuten gjordes i samband med idrottandet användes ett Fisher's Exact Test.

4. Resultat

I undersökningen deltog 103 respondenter från sju olika lag i tre olika idrotter. Könsfördelning var 58 kvinnor och 45 män och åldrarna varierande med den yngsta deltagaren på 14 år och den äldsta deltagaren på 36 år. Andelen respondenter som svarade att de drack någon form av alkohol var 85,4 procent. Andelen kvinnliga respondenter som drack någon form av alkohol motsvarade 86,2 procent och för männen var denna siffra 84,4 procent (se tabell 1).

Ett chi2 test där de sex svarsalternativen delades upp i två grupper (se tabell 2), en lägre och en högre grupp, visade att kvinnorna hade en högre procentandel, 55,2%, som drack någon form av alkohol en gång i månaden eller mindre, männen i sin tur hade 42,2% som drack cirka en gång i månaden eller mindre. Beträffande den högre gruppen, det vill säga de som uppgav att de drack 2 gånger i månaden eller mer så låg antalet svarande på 44,8 procent av kvinnorna och 57,8 procent av männen ($p=0,192$).

De som svarade att de någon gång drack alkohol så att de blev berusade motsvarade 62,1 procent av kvinnorna och 62,2 procent av männen ($p=0,125$).

Av de deltagare som dricker sådan mängd alkohol att de blir berusade en gång i månaden eller mindre var det 87,9 procent av kvinnorna och 73,3 procent av männen.

Av deltagarna som dricker två gånger i månaden eller mer var det 12,1 procent av kvinnorna och 26,7 procent av männen (se tabell 3).

På frågan om de någon gång druckit alkohol i samband med sitt idrottande var det 58,6 procent av kvinnorna och 64,4 procent av männen ($p=0,548$).

Åldern för första gången respondenterna drack alkohol så att de blev berusade varierade mellan 12 och 26. Flest kvinnor, 23,4 procent, svarade att de var 16 år vid tillfället och

de flesta männen, 34,2 procent, svarade att de var 15 år vid tillfället. Ett t-test visade att medelåldern för kvinnorna låg på 16 år både för kvinnorna och männen i studien (p=0,711).

Bland deltagarna i undersökningen var det 15,3 procent som gjort sin berusningsdebut i samband med idrottandet. Bland kvinnorna var det 6,4 procent och bland männen var andelen högre med 26,3 procent som svarade att första gången de blev berusade var i samband med sitt idrottande. Efter ett Fisher's Exact Test visade detta ett p-värde på 0,015.

Tabell 1. Tabellen visar antalet deltagande, ålder på deltagarna, andel alkoholkonsumenter och idrotterna som representerades i undersökningen.

	Kvinnor	Män	Totalt
Antal deltagare	58	45	103
Alkoholkonsumenter	86,2%	84,4%	85,4%
Yngsta deltagare	14	16	14
Äldsta deltagare	36	36	36
Medelålder	21	22	21,4
Fotbollsspelare	33	39	72
Basketspelare	8	6	14
Innebandyspelare	17	-	17

Tabell 2. Tabellen visar hur ofta respondenterna dricker någon form av alkohol, till exempel en öl eller ett glas vin (p=0,192).

	Kvinna	Man	Totalt
1 gång / månad eller mindre	55,2 %	42,2 %	49,5%
2 gånger / månad eller mer	44,8 %	57,8 %	50,5 %

Tabell 3. Tabellen visar hur ofta respondenterna dricker sådan mängd alkohol att de blir berusade ($p=0,125$) samt hur stor andel som gjort sin berusningsdebut i samband med idrottandet ($p=0,015$).

	Kvinna	Man	Totalt
1 gång / månad eller mindre	87,9 %	73,3 %	81,6%
2 gånger / månad eller mer	12,1 %	26,7 %	18,4 %
Berusningsdebut i samb. m. idrott.	6,4 %	26,3 %	15,3 %

5. Diskussion

Vi hittade inga signifikanta skillnader mellan svenska lagidrottande kvinnor och mäns alkoholvanor. Likt Holmkvist (2007) kan inte heller vår studie säga om idrotten är en vanlig inkörsport för alkoholdebutanter eller inte. Till skillnad från Martinsen & Sundgot-Borgens (2012) studie där det visade sig att de lagidrottande kvinnorna drack mer än de lagidrottande männen ingick det inte bara elitidrottande ungdomar i vår studie. I Martinsen & Sundgot-Borgens studie ingick inte heller bara lagidrottare utan även individuella idrottare. En anledning till att det blev sådan skillnad i resultatet i vår studie kan vara att några av de damlag vi besökte är elitsatsande, och med tanke på att Martinsen & Sundgot-Borgen sett att elitidrottande ungdomar dricker mindre än allmänheten kan det även ha påverkat vår studie trots att vi inte fick fram några statistiskt signifikanta resultat.

Det skulle trots detta vara intressant att undersöka varför de lagidrottande männen dricker oftare än kvinnorna, men något som skulle kunna påverka är det som Zamboanga, Rodriguez & Horton (2008) kommit fram till, att lag med bättre lagsammanhållning oftare dricker alkohol och att det bland lagen i just vår studie är så att herrlagen har bättre lagsammanhållning. Som nämnts tidigare har även tidigare forskning visat att männen dricker mer än kvinnorna vilket kan användas som en jämförelse.

I Wattens (1995) studie kunde man se att lagidrottarna hade en högre totalkonsumtion av alkohol än både de som inte idrottade alls och de som utövade individuella idrotter. Detta gällde för både kvinnorna och männen. Studien visar också att männen dricker mer än kvinnorna både bland icke idrottande och bland idrottande.

Enligt SCB var det 2004-2005 18 procent av kvinnorna mellan 20 och 84 år och 10 procent av männen i samma åldrar som inte var alkoholkonsumenter. För att inte kallas alkoholkonsument skulle man ha svarat "nej" på frågan om man under de senaste 12 månaderna hade druckit någon form av alkohol. I Kalmar var det, år 2010, 87 procent av pojkarna och 89 procent av flickorna i år två på gymnasiet som räknades som konsumenter av alkohol i en uppdragsundersökning från CAN.

Detta går i linje med resultatet i vår undersökning där det framgick att 86,2 procent av kvinnorna svarade att de dricker någon form av alkohol och 84,4 procent av männen som svarade detsamma. De som dricker någon form av alkohol 2 gånger i månaden eller oftare var bland kvinnorna 44,8 procent och för männen var andelen 57,8 procent. Detta visar att de lagidrottande männen som dricker någon form av alkohol, dricker oftare än kvinnorna och detta skulle också kunna bero på nivåerna i idrottandet då de som elitsatsar är mer medvetna om hälsoriskerna med alkoholdrickande och därför dricker mindre mängder.

Bland år två på gymnasiet i Kalmar är andelen som druckit sig berusade någon gång 78 procent för pojkar och 81 procent för flickor (Gripe, Hvitfeldt & Östberg, 2010). Även här är det alltså flickorna som dricker oftare. I vår undersökning var det dock även personer under 18 år delaktiga som inte hade börjat dricka än som möjligtvis kommer att göra det inom de närmsta åren. Därför är det svårt att göra en korrekt jämförelse då deltagarna i studierna inte representerar exakt samma grupp.

Av de som svarade att de gjorde sin berusningsdebut i samband med idrottandet var det 23,1 procent kvinnor och 76,9 procent män. Detta är en skillnad som hade varit intressant att undersöka vad det kan bero på. Denna siffra är dock något missvisande då det var fler kvinnliga än manliga deltagare i studien.

Räknar man könen för sig var det 26,3 procent av männen som gjorde sin berusningsdebut i samband med idrottandet och bara 6,4 procent av kvinnorna. Att männen gör sin debut i högre utsträckning i samband med idrottandet än vad kvinnorna gör är något som bör undersökas. Trots det förebyggande arbetet som görs mot alkohol inom idrotten är det ändå så pass många som berusningsdebuterar i samband med den. Vi tror att det skulle vara till stor hjälp i arbetet med att förebygga alkohol i och omkring idrotten om man undersökte varför de lagidrottande männen både dricker oftare och gör sin berusningsdebut i högre utsträckning än de lagidrottande kvinnorna.

5.1 Metoddiskussion

Det vi ville ha ut av vår undersökning var att se om det fanns någon skillnad i debutålder för berusningsdrickande och frekvensen av alkoholintag mellan lagidrottande kvinnor och män i seniorlag.

Som jämförelse har vi använt oss av befintliga resultat från studier som är gjorda i Sverige sett till hela befolkningen, år två på gymnasiet i Sverige samt år två på gymnasiet i Kalmar.

Eftersom att vi inte hittade någon studie gjord med samma åldersspann som vi hade, är det svårt att dra paralleller med tidigare forskning. Men svaren som vi har fått indikerar att fler kvinnor dricker över huvud taget men männen som dricker, dricker oftare. CAN-rapport 130, Drogutvecklingen i Sverige (2012) visar även att det är fler män än kvinnor som är riskkonsumenter i alla åldrar och detta går att jämföra med vårt resultat. Något som också kan nämnas är antalet deltagare i studien. Resultatet hade möjligtvis kunnat se något annorlunda ut med fler deltagare och vi hade kunnat få ett mer representativt resultat för de lagidrottande seniorspelarna.

I enkäten var det ett glapp mellan svarsalternativen som kan ha medfört att resultatet blev missvisande. Detta var på frågorna om hur ofta de dricker någon form av alkohol och hur ofta de dricker sådan mängd alkohol att de blir ordentligt berusade. Som nämnt tidigare förklarade vi att man skulle svara det alternativet som låg närmast. Glappet mellan ”Aldrig” och ”Ca 5 gånger / år” kan därför ha medfört att de som dricker till exempel två gånger per år svarade att de aldrig dricker. Och på detta vis kan det ha varit fler alkoholkonsumenter än vad resultatet visar. Trots detta kan man få en bild av hur ofta de som är alkoholkonsumenter dricker alkohol så vi ser inte detta som en stor brist i vår undersökning.

När det kommer till etikaspekten kunde detta ha varit känsligt för vissa då en del av respondenterna bara var 14 år. Därför var det extra viktigt att vi påpekade att svaren behandlades konfidentiellt och att alla respondenter var helt anonyma. Vi funderade också på om vi skulle ha med dem i resultatet men eftersom att de tillhörde seniorlagen och det var seniorlag vi undersökte, valde vi därför att ha med dem.

6. Framtida forskning

Som vi nämnt vore det mycket intressant att undersöka varför de lagidrottande manliga alkoholkonsumenterna tycks dricka oftare än de kvinnliga och även varför det är så många av männen jämfört med kvinnorna som gör sin berusningsdebut i samband med lagidrotten. Detta skulle kunna göras genom en kvalitativ studie där man intervjuar lagidrottare. Man skulle också kunna undersöka om det kan vara så att herrlagen har bättre lagsammanhållning än damlagen och även försöka hitta andra orsaker som påverkar. Dessa undersökningar skulle kunna skapa en bättre bild av hur det ser ut bland idrottslagen för att hjälpa Riksidrottsförbundet och även andra instanser i arbetet mot alkohol inom idrotten och andra arenor i samhället där den inte bör förekomma.

7. Slutsats

Resultatet indikerar att det är fler lagidrottande kvinnor än män som dricker någon form av alkohol. Det intressanta är dock att de lagidrottande män som dricker, dricker oftare än kvinnorna. Fler män än kvinnor har också gjort sin berusningsdebut i samband med idrottandet. Vad detta kan bero på skulle vara intressant att göra ytterligare forskning om, då det troligtvis skulle vara till hjälp för arbetet som pågår mot alkohol i och runt idrotten.

8. Referenser

Litteratur:

Backman, Jarl. (1998) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB. ISBN-nummer: 91-44-00417-6.

Bryman, Alan. (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB. ISBN-nummer: 978-91-47-09068-6.

Forsman, Birgitta. (1997) *Forskningsetik: En introduktion*. Lund: Studentlitteratur AB. ISBN-nummer: 91-44-00484-2.

Patel, Runa & Davison, Bo. (2008) *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB. Upplaga 3:7. ISBN-nummer: 978-91-44-02288-8.

Pellmer, Kristina & Wramner, Bengt. (2009) *Grundläggande folkhälsovetenskap*. Stockholm: Liber AB. Andra upplagan. ISBN-nummer: 978-91-47-08447-0.

Winroth, Jan & Rydqvist, Lars-Göran. (2010) *Hälsa och hälsopromotion: Med fokus på individ-, grupp- och organisationsnivå*. Stockholm: SISU Idrottsböcker. Första upplagan. ISBN-nummer: 978-91-85433-35-3.

Artiklar:

Gripe, I. Hvitfeldt, T & Östberg, M. (2010) *CAN Uppdragsundersökning nr 24. Drogvanor i årskurs 9 och gymnasiet, år 2 Kalmar*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Kulig, K. Brener, N.D. & McManus, T. (2003). *Sexual Activity and Substance Use Among Adolescents by Category of Physical Activity Plus Team Sports Participation*. American Medical Association.

Leifman, H. (2013) *Skolelevs drogvanor 2012. CAN rapport 133*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Martinsen, M & Sundgot-Borgen, J. (2012) *Adolescent elite athletes' cigarette smoking, use of snus, and alcohol*. Scandinavian journal of medicine & science in sports.

SCB, Levnadsförhållanden, rapport 114, Alkohol- och tobaksbruk.

Terry-McElrath, Yvonne M & O'malley, Patrick M. (2011) *Substance use and exercise participation among young adults: parallel trajectories in a national cohort-sequential study*. Institute for Social Research, University of Michigan, Ann Arbor, MI, USA.

Trondman, Mats. (2005) *Träna och supa till helgen: Om föreningsidrott, socialt kapital och alkohol i unga vuxnas liv*. Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org (ISSN 1652-7224) 2005-03-22.

Watten, RG. (1995) *Sports, physical exercise and use of alcohol*. Scandinavian journal of medicine & science in sports.

Zamboanga, Byron L. Rodriguez, L & Horton, Nicholas J. (2008) *Athletic Involvement and Its Relevance to Hazardous Alcohol Use and Drinking Game Participation in Female College Athletes: A Preliminary Investigation*. Journal of American College health.

Uppsatser och rapporter:

Holmkvist, Markus (2007) *Idrottsaktiva och alkohol. En studie om alkoholkonsumtion bland unga idrottare*. D-uppsats. Gymnastik- och Idrottshögskolan

Elektroniska källor:

Riksidrottsförbundet. Riktlinjer för alkohol. <http://www.rf.se/RF-tycker/Alkohol-och-tobak/Riktlinjer-alkohol-och-tobak/> 2013-02-05.

Riksidrottsförbundet - Smålandsidrotten. Tobak, alkohol och droger. <http://www.rf.se/RFdistrikt/Smaland/Idrottsutveckling/Breddidrottochhalsa/Tobakalkoholochdroger/> 2013-02-05.

Statens folkhälsoinstitut. Alkoholvanor. <http://www.fhi.se/Statistik-uppfoljning/Nationella-folkhalsoenkaten/Levnadsvanor/Alkoholvanor/> 2013-04-27.

Statens folkhälsoinstitut. Alkohol och våld. <http://www.fhi.se/Handbocker/Tonarsparloren/Fakta/Alkohol-och-vald/>

Bilaga 1: Enkät. **Idrott och alkohol**

Kön:

- Kvinna   Man

Ålder: _____

Hur ofta dricker du någon form av alkohol t.ex. en öl eller ett glas vin?

- Aldrig
 Ca 5 gånger / år
 Ca 1 gång / månad
 Ca 2 gånger / månad
 Ca 1 gång / vecka
 Mer än 1 gång i veckan

Hur ofta dricker du sådan mängd alkohol att du blir ordentligt berusad?

- Aldrig
 Ca 5 gånger / år
 Ca 1 gång / månad
 Ca 2 gånger / månad
 Ca 1 gång / vecka
 Mer än 1 gång i veckan

Har du någon gång druckit alkohol i samband med ditt idrottande (t.ex. en öl efter träning eller alkohol i samband med träningsläger eller avslutning)?

- Ja   Nej

Hur gammal var du första gången du drack alkohol så att du blev ordentligt berusad?

_____

Var detta i samband med ditt idrottande (t.ex. i samband med träningsläger eller avslutning/lagfest)?

- Ja   Nej

